

Україна у фокусі

12 – 18 січня

2015 року

ЗМІСТ

I. Огляд політичних подій за тиждень.....	3
II. Аналітична довідка.....	6
ЗУСТРІЧ В АСТАНІ, ЩО НЕ ВІДБУЛАСЯ: ЗАСТІЙ У ПЕРЕГОВОРНОМУ ПРОЦЕСІ.....	6

I. Огляд політичних подій за тиждень

12
січня

Екс-президента України Віктора Януковича та екс-прем'єра Миколу Азарова за зверненням України оголосив у розшук Інтерпол. Про це повідомив глава МВС Арсен Аваков. Анкета Януковича розміщена в базі розшукуваних осіб на сайті Інтерполу.

Янукович розшукується за звинуваченням у привласненні, розтраті майна або заволодінні його шляхом зловживання службовим становищем в особливо великих розмірах.

У Берліні відбулася зустріч глав міністерств закордонних справ Росії, України, Німеччини та Франції, головною темою якої був конфлікт на Донбасі. Глави МЗС погодилися, що основою вирішення конфлікту є мінські домовленості, які мають бути імplementовані усіма сторонами в повній мірі. Вони також підтвердили необхідність повного дотримання «режиму тиші».

Зустріч у «нормандському форматі» на рівні президентів Франції, України, Росії та канцлера Німеччини з вирішення української кризи, яка раніше планувалася на 15 січня в Астані, перенесено «на декілька тижнів». Про це у Страсбурзі заявив Голова комітету Європейського парламенту з питань закордонних справ Ельмар Брок. Як він зазначив, незважаючи на всю підготовчу роботу, між політичними лідерами та міністрами закордонних справ немає домовленості, що досягнуто достатньо прогресу, аби ця зустріч відбулася.

13
січня

В ОБСЄ у своєму черговому звіті заявили, що ситуації на Донбасі погіршилася. Зокрема, кількість порушень перемир'я на сході України почало різко зростати з 10–11 січня. У звіті йдеться про застосування артилерії в районах, прилеглих до аеропорту

Донецька, зокрема про обстріл з важких мінометів, артилерії і систем залпового вогню «Град». За інформацією українських силовиків, сепаратисти обстріляли їх за останню добу 84 рази.

Депутати в першому читанні ухвалили два законопроекти, що стосуються реформи судової системи України, на основі яких згодом має бути вироблений єдиний документ. Один із законопроектів – президентський, другий був представлений у парламенті одним із авторів, народним депутатом від фракції «Самопоміч» Оксаною Сироїд, враховував думку громадянського суспільства і вимоги Венеціанської комісії. За словами Сироїд, законопроект від громадськості насамперед передбачає зміцнення засад відповідальності суддів, спрощення та оптимізацію судової системи України, впровадження механізму електронного судочинства. Водночас цей чіткіше визначає підстави і порядок притягнення суддів до відповідальності.

Бойовики терористичної організації ДНР завдали вогневого удару по блокпосту в місті Волноваха. Про це повідомила прес-служба прокуратури Донецької області. В результаті обстрілу снаряди потрапили в рейсовий автобус «Богдан», що рухався за маршрутом «Маріуполь-Донецьк». 10 пасажирів автобуса отримали смертельних травм на місці, 13 осіб зазнали поранення різного ступеня тяжкості. Як повідомили в прокуратурі, знаючи, що автодорогою «Донецьк-Маріуполь» переміщаються тільки цивільні особи, терористи все одно здійснили прицільний удар з використанням системи реактивного залпового вогню «Град», використавши понад 40 снарядів.

14
січня

Кількість постраждалих в результаті обстрілу українського блокпоста під Волновахою зростає. Вже в лікарні померло троє осіб, які постраждали в результаті обстрілу пасажирського автобуса. Таким чином кількість жертв трагедії збільшилася до 13.

У зв'язку з трагедією 14 січня на території Донецької області оголошено днем жалоби. В Україні 15 січня буде оголошено днем жалоби за всіма загиблими від рук терористів. Про це заявив Президент України Петро Порошенко.

Народні депутати підтримали звернення до країн Європи і світу щодо масового розстрілу людей під Волновахою. У документі Рада просить продовжувати політику санкцій проти Росії. Крім того, парламент закликає керівництво країн ЄС, США, Канади, Японії та Австралії визнати ДНР і ЛНР терористичними організаціями.

Президент України підписав указ про четверту хвилю мобілізації. Як заявив глава держави, призвані на строкову службу до Збройних сил України громадяни не будуть спрямовані в зону проведення антитерористичної операції. «Ключова мета для призовників – ми повинні їх навчити обороняти державу», – наголосив Порошенко.

15
січня

Європарламент ухвалив резолюцію щодо України. Євродепутати засудили «неоголошену гібридну війну проти України» і закликали Москву «припинити ескалацію ситуації, зупинити потік зброї, найманців і військ на підтримку сепаратистських збройних формувань». Євродепутати також закликали Євросоюз посилити санкції щодо Росії навіть при збереженні нинішньої ситуації. Однак документ не містить норми про визнання терористами «ДНР» і «ЛНР», хоча частина депутатів вимагала цього. Компромісом стала норма, яка визнала вчинення терактів деякими бойовиками.

На окупованій частині Донбасу розгорнуто військове угруповання – понад 36 тисяч осіб, серед яких 8,5 тисячі – військовослужбовців регулярних військ Російської Федерації. Крім того, на озброєнні цих російсько-терористичних військ на Донбасі стоять 542 одиниць танків, 990 бойових броньованих машин, 694 артилерійських систем, у тому числі 4 одиниці реактивних комплексів «Точка-У» і до 57 одиниць зенітно-ракетних

комплексів. Про це розповів секретар РНБО Олександр Турчинов. Він також заявив, що не виключає можливості початку повномасштабної війни.

Депутати Верховної Ради почали збір підписів за відставку Генерального прокурора Віталія Яреми. Як відомо, Комітет Верховної Ради з запобігання та боротьби з корупцією визнав незадовільною роботу Генеральної прокуратури з розслідування справ про розстріл мирних мітингувальників на Майдані Незалежності, а також економічних злочинів екс-керівництвом держави.

16
січня

У річницю ухвалення «диктаторських» законів 16 січня активісти, обурені бездіяльністю Генпрокуратури, зібралися під Верховною Радою, вимагаючи від влади відставки Генпрокурора Віталія Яреми. В свою чергу Генпрокурор Віталій Ярема заявив на перс-конференції, що притягти до відповідальності тих, хто голосував за «диктаторські» закони 16 січня, неможливо. За його словами, відповідно до статті 80 Конституції України, народний депутат України не несе юридичної відповідальності за голосування.

18
січня

По всій Україні відбулися Марші солідарності і вшанування пам'яті жертв теракту у Волновасі. Зокрема у Києві пройшло два велелюдні заходи – на одному з яких виступив Президент України Петро Порошенко, на другому – мер Києва Віталій Кличко. Виявити свою солідарність прийшли і послы багатьох країн світу. Учасники заходів вшанували пам'ять мирних жертв Волновахи, героїв Небесної Сотні, бійців, які загинули на Сході України, захищаючи Вітчизну від російських окупантів, підтримали українських військовиків, які героїчно захищають землю і незалежність України. Мер столиці Віталій Кличко закликав киян об'єднатися проти тероризму.

Протягом суботи і неділі ситуація на сході України залишалася напруженою. Про це повідомляють з прес-центру АТО. Загалом за останню добу бандформування здійснили 69 обстрілів позицій сил АТО. У Донецькому аеропорту українські військові провели активні дії, спрямовані на придушення вогневих засобів противника. Наразі в аеропорту відносно затишшя, ситуацію контролюють українські військові.

II. Аналітична довідка

ЗУСТРІЧ В АСТАНІ, ЩО НЕ ВІДБУЛАСЯ: ЗАСТІЙ У ПЕРЕГОВОРНОМУ ПРОЦЕСІ

15 січня в Астані мала відбутися зустріч керівників України, Росії, Франції та Німеччини, однак 12 січня стало відомо, що її скасували та перенесли на невизначений період. Це рішення було ухвалено на тлі ескалації бойових дій на Донбасі, які, зокрема, призвели до трагедії під Волновахою, де внаслідок обстрілу сепаратистів загинули 13 мирних жителів. Невизначеність із приводу перспектив мирного врегулювання посилилася внаслідок загострення внутрішніх протиріч усередині Європейського Союзу стосовно подальших дій щодо Росії.

*Чому забуксував переговорний процес на міжнародному рівні?
Коли і чи варто чекати прогресу в мирному врегулюванні конфлікту на Донбасі?*

Скасування зустрічі 15 січня, вочевидь, було пов'язано як із об'єктивними обставинами конфлікту на Донбасі, так і з суб'єктивними інтересами учасників переговорного процесу. З одного боку, попри зниження інтенсивності бойових дій протягом останніх місяців так і не відбулося виконання основних вимог, які поставили перед собою учасники конфлікту в мінських угодах від 5 вересня.

Очевидно, що в умовах небажання Москви припинити постачання живої сили і техніки на окуповані території чи дозволити третій стороні здійснювати моніторинг українсько-російського кордону говорити про подальші кроки з урегулювання конфлікту було важко. З іншого боку, увага європейських учасників переговорів до подій в Україні, скоріше за все,

була відвернута низкою нещодавніх терористичних актів, які створили враження загрози більш небезпечної від тієї, яку несуть бойові дії на Донбасі.

Парадоксально, але активізація агресії проросійських сепаратистів і російських військ на початку року може збільшити вірогідність того, що міжнародні перемовини формально таки відновляться найближчим часом. Зважаючи на характер поведінки російського президента Володимира Путіна протягом усього періоду конфлікту, інтенсифікація обстрілів українських позицій може бути зумовлена погіршенням міжнародного становища Росії внаслідок дії санкцій і падіння ціни на нафту. З іншого боку, це може свідчити про його бажання надолужити втрачене завдяки новому раунду переговорів, підійти

до яких він планує з позиції сили. Останнє може мати принаймні два трактування. По-перше, вірогідно, що Путін очікує, що розширення територіальної сфери контролю сепаратистів здатне встановити нові, більш вигідні для Росії точки відліку в переговорах. По-друге, напередодні ймовірних переговорів сепаратисти можуть знизити інтенсивність бойових дій до попереднього рівня та представити це як «поступки», на які вони готові йти заради мирного врегулювання конфлікту.

Представники Заходу, у свою чергу, останнім часом демонструють ознаки послаблення єдності у питанні відносин з Росією і шляхів урегулювання конфлікту на Донбасі. Про це свідчать і свіжі неформальні пропозиції Верховного представника ЄС із питань закордонних справ Федеріки Могеріні щодо необхідності знайти способи відновлення діалогу з Росією, і давніші заклики Президента Франції Франсуа Олланда зняти частину санкцій з Росії. Бажання окремих країн-членів ЄС ставити під сумнів доцільність діючої спільної європейської політики по відношенню до Росії стали результатом того, що прихований опір такій лінії поведінки почав поступово виходити на поверхню.

З одного боку, багато країн Західної Європи, у тому числі Франція, Італія і Німеччина, вже зазнали відчутних втрат у доходах власного бізнесу внаслідок дії запроваджених санкцій. Це частково

пояснює і той факт, що позиція США у цьому питанні, економічні зв'язки яких із Росією суттєво слабші, лишається найбільш жорсткою. З іншого боку, очевидно, що агресія Москви проти України на всіх фронтах і проти країн ЄС у дипломатичній і безпековій сферах непокоїть багатьох членів європейської спільноти, які побоюються, що подальша дія санкцій може спровокувати Росію на нові відчайдушні кроки.

Очевидно, що роль українського керівництва у спробах міжнародного врегулювання конфлікту на Донбасі найближчим часом має полягати в тому, аби переконати європейських партнерів в ефективності чинних санкцій і таким чином спонукати їх продовжити використання цього інструменту. У короткостроковій перспективі погіршення економічної ситуації Росії унаслідок санкцій і падіння ціни на нафту справді здатне підштовхнути Росію до ескалації протистояння на Донбасі. Однак навіть у середньостроковій перспективі послаблення економічної спроможності Росії є поки що найбільш вірогідним способом запобігти реалізації експансіоністських планів Путіна. З іншого боку, самій українській владі також потрібно подати приклад належної поведінки з Росією: вимагати від країн Заходу продовжувати чи посилювати санкції проти неї в умовах відсутності аналогічної політики санкцій з боку української держави з плином часу буде все важче.

Висновки

Таким чином, скасування і можливе перенесення зустрічі в Астані стало результатом відсутності прогресу у виконанні мінських домовленостей з боку сепаратистів і тимчасової переорієнтації європейських країн на інші проблеми міжнародного характеру. Водночас ескалація конфлікту на Донбасі з боку проросійських і російських бойовиків здатна повернути увагу країн ЄС і прискорити процес відновлення переговорного процесу. Аби отримати від нього користь, Україна має зосередити свої зусилля на тому, щоби переконати західні держави принаймні зберегти існуючий режим санкцій і водночас нарешті розробити та втілити в життя власну політику санкцій щодо країни-агресора.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук
